HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

זיל טפי ת"ר חלזון זהו גופו דומה לים ובריתו [א]דומה לדג ועולה אחד לשבעים שנה ובדמו צובעין תכלת לפיכך דמיו יקרים תניא א"ר נתן אין לך כל מצוה קלה שכתובה בתורה שאין מתן שכרה בעה"ז (א) ולעה"ב א] איני יודע כמה צא ולמד ממצות ציצית מעשה באדם אחד שהיה זהיר במצות ציצית שמע שיש זונה בכרכי הים שנוטלת ד' מאות זהובים בשכרה שיגר לה ארבע מאות זהובים וקבע לה זמן כשהגיע זמנו בא וישב על הפתח נכנסה שפחתה ואמרה לה אותו אדם ששיגר ליך ד' מאות זהובים בא וישב על הפתח אמרה היא יכנס נכנס הציעה לו ז' מטות שש של כסף ואחת של זהב ובין כל אחת ואחת סולם של כסף ועליונה של זהב עלתה וישבה על גבי עליונה כשהיא ערומה ואף הוא עלה לישב ערום כנגדה באו ד' ציציותיו וטפחו לו על פניו נשמט וישב לו ע"ג קרקע ואף היא נשמטה וישבה ע"ג קרקע אמרה לו גפה של רומי שאיני מניחתך עד שתאמר לי מה מום ראית בי אמר לה העבודה שלא ראיתי אשה יפה כמותך אלא מצוה אחת ציונו ה' אלהינו וציצית שמה וכתיב בה [1]אני ה' אלהיכם שתי פעמים אני הוא שעתיד ליפרע ואני הוא שעתיד לשלם שכר עכשיו נדמו עלי כד' עדים אמרה לו איני מניחך עד שתאמר לי מה שמך ומה שם עירך ומה שם רבך ומה שם מדרשך שאתה למד בו תורה כתב ונתן בידה עמדה וחילקה כל נכסיה שליש למלכות ושליש לעניים ושליש נטלה בידה חוץ מאותן מצעות ובאת לבית מדרשו של ר' ב] חייא אמרה לו רבי ◦צוה עלי ויעשוני גיורת אמר לה בתי שמא עיניך נתת באחד מן התלמידים הוציאה כתב מידה ונתנה לו אמר לה לכי זכי במקחך אותן מצעות שהציעה לו באיסור הציעה לו בהיתר זה מתן שכרו בעה"ז ולעה"ב איני יודע כמה אמר רב יהודה [ב]טלית שאולה ג] [ב]כל שלשים יום פטורה מן הציצית מיכן ואילך חייבת תניא נמי הכי [ג]הדר בפונדקי בא"י והשוכר בית בח"ל כל שלשים יום פטור מן המזוזה מיכן ואילך חייב אבל השוכר בית בא"י עושה מזוזה לאלתר משום יישוב דא"י: תפלה של יד אינה מעכבת ד]: אמר רב חסדא לא שנו אלא שיש לו אבל אין לו מעכבת אמרו לו אמרת אמר להו לא [ד]אלא מאן דלית ליה תרי מצות חד מצוה נמי לא ליעביד ומעיקרא מאי סבר גזירה שמא יפשע אמר רב ששת [ה]כל שאינו מניח תפילין עובר בשמונה עשה וכל שאין לו ציצית בבגדו עובר בחמשה עשה ה] (ג) [ו]וכל כהן שאינו עולה לדוכן עובר בג' עשה כל שאין לו מזוזה בפתחו עובר בשני עשה וכתבתם וכתבתם ואמר ר"ל כל [ז]המניח תפילין מאריך ימים שנאמר

ה'

זיל טפי. ו] אפ"ה מוזלא העבד יותר מן האשה. ל"א זיל טפי כלומר זיל והוסיף וברך שלא עשאני עבד כדי להשלים: **גופו.** מראה גופו ז] תבנית דיוקנו: ◦**ועולה.** מן הארץ: **לפיכך.** שאינו עולה אלא אחת לע' שנה דמיו יקרין: **ציצית.** מצוה קלה עשה בעלמא: **גפה של רומי.** נשבעה בחיי המלך שהוא שרה של רומי. ל"א ע"ז (א): בפסוק אחרון של פרשה (במדבר טו) כתיב ב' פעמים אני ה' אלהיכם אחד בראשו ואחד בסופו: **שליש למלכות.** שיניחנה להתגייר: ח] **אותן מצעות.** לא מכרה והביאתן ט] והוא היה מתן שכרו בעה"ז: **הוציאה כתב מידה.** וספרה לו כל המאורע שלשם שמים היא מתגיירת לפי ששמעה נס גדול של חומר מצות שטפחו לו ד' ציציות על פניו: **פונדק.** שלנים בו עוברים ושבים: **והשוכר בית כו'.** פטור שמא יחזור בו: **משום ישוב א"י.** דלאחר שקבעה שוב אינו נוטלה משם אפי' יוצא ממנה כדאמר בפ' השואל בב"מ (דף קב.) הלכך בקושי יצא ממנה מפני טורח מזוזה אחרת ואפי' יוצא ממנה ישכרנה אחר מהרה כשימצאנה מזומנת במזוזה ונמצאת א"י מיושבת: **אלא שיש לו שתיהן.** ואם אינו מניח אלא אחת אותה מצוה מיהא קיים: **חדא מצוה נמי לא ליעביד.** בתמיה: **ומעיקרא.** דאמר מעכבת: **מאי סבר שמא יפשע.** אי אמרי' דאינה מעכבת יפשע ולא יקנה האחרת: **בשמונה עשה.** ד' פרשיות יש בהן ואכל חדא קיימי תרי עשה וקשרתם לאות והיו לטוטפו' (דברים יא). ל"א (ב) בוהיה כי יביאך (שמות יג) כתיב י] והיה ד) כי יביאך לאות וגו' ושמרת את החוקה וגו' ובסוף הפרשה כתיב והיה לאות וגו' הרי ג' ובק"ש (דברים ו) וקשרתם לאות והיו לטוטפות וכן בוהיה אם שמוע (שם יא) תרי הרי ז' ושמתם את דברי אלה דדרשינן בפר' הקומץ [רבה] (לעיל דף לז:) דתפילין קמישתעי שתהא שימה כנגד הלב הרי ח': יא] **בציצית ה'.** ועשו ונתנו והיו וראיתם גדילים תעשה לך יב]:

ה'

זיל טפי. אבל אסור לא מברכינן דאינו מצוי דהוי כל שאינו לא במקרא ולא במשנה ולא בדרך ארץ ונראה יותר שמברך אעבד ואשה שאינן ה) יג] מצויין כמותו: **לבית מדרשו של רבי** ו) יד] **חייא.** אינו רבי חייא שר' נתן שהיה חשוב מרבי כדאמרינן (ב"ב קלא.) ילדות היתה בי והעזתי פני בנתן הבבלי לא היה מביא ראיה מרבי חייא ובתוספתא גרסינן לבית מדרשו של רבי מאיר:

טלית שאולה טו] **כל ל' יום.** אין לדקדק מכאן דסתם שאלה ל' יום כמו הלואה דפ"ק דמכות (דף ג:) חדא דדילמא שאלה דטלית דוקא ז) ועוד ח) הכא לא מיפטר אלא דעד ל' יום סברי אינשי דשאולה היא דאין דרך שאלה יותר דמדאורייתא פטורה לעולם כדדרשינן (חולין דף קלה.) ראשית גז צאנך ולא של אחרים הכי נמי כסותך ולא של אחרים אע"ג דבמזוזה חייב השוכר כדמסיק התם (שם:) דביתך לא אתא לאפוקי בית אחרים אלא לכדרבא דאמר דרך ביאתך (לעיל דף לד.) ופ"ק דיומא (דף יא:) נמי איכא הכי וה"ט דלא מסתבר קרא למעוטי בית אחרים דכיון דלשימור עביד ל"ש מיהו כל ל' יום פטור דלאו בית דירה דידיה הוא ט) כדאמרינן פ"ק דבבא בתרא (דף ח.) גבי נשתהה שם ל' יום הרי הוא כאנשי העיר והא דמייתי הכא טז] סיוע לרב יהודה להא דטלית שאולה דמסתבר ליה לדמות טלית מדרבנן למזוזה דאורייתא וצ"ע אי מצינן למימר דלענין לפטור עד ל' יום הוא דמייתי ומיהו י"ל דמזוזה נמי מדרבנן דתרי ביתך כתיבי והא דבעי בסוף השואל (ב"מ קא:) מזוזה על מי ופריך הא אמר רב משרשיא חובת הדר היא לאו לחיובי שוכר מייתי לה אלא ה"ק פשיטא שהמשכיר אינו חייב כיון שאינו דר שם וכן פ"ק דמסכת ע"ז (דף כא. ושם) דפריך בית נמי מפקע ליה ממזוזה ומשני חובת הדר היא פי' שאם ירצה לא ידור בו אלא ישתמש בו לתבן וקש ולא מיחייב והא דאמרינן ריש ר"א דמילה (שבת קלא:) לא לכל אמר ר"א מכשירי מצוה דוחין את השבת דמודה ר"א שאם ציין טליתו ועשה מזוזה לפתחו חייב הואיל ובידו להפקירן ה"מ למימר הואיל ובידו י) שלא להניחה אלא הטעם השוה בכל לכ"ע ולמ"ד חובת טלית בלא לבישה חייב: **כל כהן שאינו עולה לדוכן וכו'.** דוקא כשאומר לו עלה כדאיתא כ) בסוטה (דף לט.) צריך שיאמר להם חזן הכנסת שאו ידיכם קודש ובתרגום בבלי נמי מתרגמינן ל) [אמור להם] כד תימרון להון ואע"ג דדרשי' מיניה עשה מ) מפיק ליה פ' ואלו נאמרין (סוטה לח.) שנים נקראו כהנים ולא כהן אחד נ) ותרתי שמעינן מינה ומ"מ אומר ר"ת שאפי' כהן אחד עולה לכל הפחות מדרבנן ודייק מלישנא דלא קאמר שני כהנים עולים ולא אחד משמע אפי' אחד ס) ועוד פי' שש"ץ אין לו להקרות לפי שהוא מפסיק ואין להפסיק אפי' ליהא שמיה רבה ואפי' נחש כרוך על עקיבו וכן פר"ח דש"ץ המפסיק עבירה היא בידו ותניא בספרי אמור להם

מלמד

עין משפט נר מצוה

פג א מיי' פ"ב מהל' ציצית הלכה ב סמג עשין כו:

פד ב מיי' פ"ג מהל' ציצית הלכה ד סמג עשין כו טוש"ע א"ח סימן יד סעיף ג:

פה ג מיי' פ"ה מהל' תפילין הל' י סמג עשין כג טוש"ע י"ד סי' רפו סעיף כב:

פו ד מיי' פ"ד מהל' תפילין הלכה ד סמג עשין כב טוש"ע א"ח סי' כו סעיף א:

פז ה מיי' שם הלכה כו:

פח ו מיי' פט"ו מהל' תפלה הלכה יב טוש"ע א"ח סימן קכח סעיף ב:

פט ז מיי' פ"ד מהל' תפילין הלכה כו סמג עשין כב טוש"ע א"ח סימן לז סעיף א:

שיטה מקובצת

א] איני יודע. מסכת ע"ז דף יז: ב] ר' אחייא: ג] טלית שאולה. מזוזה כל שלשים יום פטור מכאן ואילך חייבת. [מן התורה והא] דכתיב ביתך [הא אמרי' בפ'] ראשית הגז דרך ביאתך והכי איתא התם [ציצית אע"ג] דכתיב כסותך דמשמע ולא של שותפות הא [כתיב] בגדיהם ואפי' דשותפות וכסותך ולא של [אחרים מזוזה] אע"ג דכתיב ביתך [דמשמע] ולא של שותפות הא כתיב למען ירבו ימיכם [ואפי'] דשותפות וביתך דרך ביאתך (ולא) [ומדלא] קאמר ולא של אחרים ש"מ דמן התורה שאולה חייבת: ד] אינה מעכבת. של ראש: ה] וכל כהן שאינו עולה לדוכן. כ' רבינו חיים כהן דבשעת דוכן אין לומר אלהינו ואלהי אבותינו ברכנו וכו' אלא מיד שחתם ברכת הודאה קורא כהנים ומביא ראיה ממס' סוטה דאמרינן אין הקורא ראשי לקרות כהנים עד [שיכלה] אמן מפי הצבור והיינו ע"כ אמן דברכת הודאה דהרי אין כאן אמן אחר ואי הוי אמר אלהינו ואלהי אבותינו וכו' מאי קאמר אין הקורא כו' הלא יש כאן הפסקה גדולה בין אמן דצבור לקריאת כהנים אלא ש"מ דמיד אחר חתימה דברכת הודאה הקורא קורא כהנים ועוד מביא ראיה דאמרינן התם לשנים קורא כהנים ולאחד אינו קורא ואי הוי אומר שליח צבור אלהינו ואלהי אבותינו כו' בין לאחד ובין לשנים קורא כהנים וקאמר נמי התם אין העובר לפני התיבה ראשי לקרות לכהנים יברכך אלא אם כן מובטח לו שיודע לחזור לתפלה שלא תטרף דעתו עליו וכן היה מנהג של מורי הרמ"ה [שהוא היה] מקרא לכהנים ולא הניח השליח צבור לקרות אבל מנהג רבינו פרץ אינו כן אלא הש"ץ מקרא: ו] תיבות אפ"ה נמחק: ז] מראה גופו: ובריתו: תבנית כו': ח] חוץ מאותן: ט] והביאתן עמה: י] והיה לך לאות וכן בתר קדש כתיב ושמרת וגו' ותיבות כי יביאך נמחק: יא] ציצית: יב] לך הס"ד ואח"כ מה"ד כהן שאינו עולה לדוכן עובר בשלש. כה תברכו אמור להם הרי שנים ושמו את שמי הרי שלשה: יג] שאינן מצוין: יד] של ר' אחייא: טו] שאולה. עיין בתוספות בפרק השואל ובהר"ן שם: טז] הכא ממזוזה סיוע:

מסורת הש"ס

א) נ"ל ובעה"ב אבל איני כו', ב) [חולין קי. קלו.], ג) [סוטה לח: ע"ש], ד) לאות והיו לטוטפות ובסוף הפרשה דקדש כתיב והיה כו'. נ"ק, ה) מצוין. נ"ק, ו) אחייה ואינו. נ"ק, ז) נ"ל ועוד הכא דלא מיפטר אלא עד ל' יום משום דעד ל' יום סברי אינשי דשאול הוא אבל אחר ל' יום נראית כשלו הוא דאין דרך שאלה יותר אבל מדאורייתא פטורה כו'. נ"ק, ח) [וע"ע תוס' שבת קמח. ד"ה שואל], ט) ומשום הא לא מייתי בפ"ק דב"ב הא דמזוזה גבי נשתהה שם ל' יום ה"ה כאנשי העיר והכא דסייע לר"י דמסתבר ליה כו'. נ"ק, י) להניחן אלא. נ"ק, כ) כדאי' בספרי צריך כו' וגי' שלפנינו אינו בסוטה ועיין בר"ן מסכת מגילה פ"ד. נ"ק, ל) נ"ק, מ) ומפיק ליה בפ' כו'. נ"ק, נ) תרתי שמעינן מיניה. נ"ק, ס) [ועי' תו' ברכות לד. ד"ה לא יענה וכו'],

◆

תורה אור השלם

1. אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם: במדבר טו מא

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה גפה וכו' ע"ז הס"ד ואח"כ מ"ה שתי פעמים בפסוק וכו' אני ה' אלהיכם: (ב) ד"ה בשמונה וכו' לשון אחר בפ' קדש כתיב והיה כי יביאך וגו' לאות וגו' וכן בוהיה כי יביאך וגו' בסוף הפרשה כתיב והיה לאות וגו' ולטוטפות וגו' הרי ג' ובק"ש וקשרתם כצ"ל:

◆

גליון הש"ס

גמ' צוה עלי ויעשוני גיורת. עיין יבמות דף כד ע"ב תוספות ד"ה לא בימי: רש"י ד"ה ועולה מן הארץ. עיין רש"י במגילה דף ו ע"א ד"ה זה חלזון ובסנהדרין דף צא ע"א ברש"י ד"ה חלזון ועיין שבת דף עה ע"א ושם ע"ב תוספות ד"ה מפרק:

◆

מוסף רש"י

חלזון. תולעת שיוצא מן הים אחד לשבעים שנה, וצובעין בדמו תכלת ולכתחלה אינו נראה בכל ההר אלא חלזון אחד (סנהדרין צא.) חלזון עולה מן הים להרים וצובעין בדמו תכלת ונמכר בדמים יקרים (מגילה ו.) שהחלזון מן הים הוא עולה אחת לשבעים שנה. (חולין פט.).

◆

רבינו גרשום

זיל טפי. כלומר אע"ג דהיינו אשה לך והוסיף לברך פעם שניה ומה בכך: גופו דומה לים. מראה גופו: ובריתו. צורתו: שליש למלכות. כדי שיניחנה להתגייר: כל שלשים יום פטורה מן הציצית דלא הויא דידיה דסתם שאלה ל' יום: משום ישוב ארץ ישראל. דאי הוה נפיק למחר עייל ביה אחרינא משום דמשכח לה מזומנת דהאי דנפיק לא שקיל מזוזתיה בהדיה כדאמרינן בבבא מציעא [דף קב ע"ב]: אלא שיש לו ואע"פ שאין מניחה אינה מעכבת: חד מצוה נמי לא ליעביד. אלא אין מעכבין: גזירה שמא יפשע אי אמרת כי לית ליה לא מעכבא פשע ולא זבין אלא חדא: עובר בח' עשה דכתיב והיה לך לאות על ידכה. ולזכרון בין עיניך. היינו תרי חד דידך חד דבין עיניך וכתיב והיה לאות על ידך. ולטוטפות בין עיניך. הוו נמי תרי ד' עשה. ותרי וקשרתם לאות על ידך. והיו לטוטפת בין עיניך. הא שית וקשרתם אותם לאות על ידכם. והיו לטוטפת בין עיניכם הא תמני: ציצית עובר בה' עשה. גדילים תעשה לך. ועשו להם ציצית. ונתנו על ציצית. והיה לכם לציצית. וראיתם אותו: לדוכן בג' כה תברכו אמור להם: ושמו את שמי: דכתיב ה' עליהם היינו תפילין דכתיב כי שם ה' נקרא עליך:

SHAS MOZNAIM